

Lokal finansiering – så gjorde vi

Elva bygder berättar hur de samlar investeringskapital
för att förverkliga sina idéer

*Hela Sverige
ska leva!*

www.helasverige.se

Sparbankerna bidrar med tillväxt och livskvalitet där du bor

Sveriges drygt 60 sparbanker runt om i landet är annorlunda banker med en gemensam värdegrund baserad på ett lokalt samhällsengagemang.

Varje Sparbank har i sin verksamhetsidé inbyggt ett hållbart sätt att bedriva bank, till exempel genom att se till att pengarna kommer till nytta för sparbankens verksamhetsområde genom den lokala kreditgivningen. En sparbank är en lokal

bank till skillnad från andra banker vilka har lokala bankkontor. Sparbankerna har inga enskilda ägare som kan kräva vinstutdelning, utan vinsten stannar kvar i sparbanken till nytta för banken, kunderna och samhället. En sparbank har en möjlighet att avsätta delar av vinsten till näringslivsutveckling, idrott, kultur, skola och annat som skapar livskvalitet och trivsel i bankens verksamhetsområde.

www.sparbankerna.se

SCB Statistiska centralbyrån
Statistics Sweden

Lokalekonomisk analys – LEA

När du vill beskriva din bygd med statistik, vänd dig till SCB!
En grund för landsbygdsutveckling och upprättande av lokala handlingsplaner.
LEA visar dig de förutsättningar din bygd har.

Mer information

www.scb.se/lea

Claes Lindblom, claes.lindblom@scb.se, Per-Olof Eklundh, perolof.eklundh@scb.se

SCB, Stockholm 08-506 940 00 **SCB**, Örebro 019-17 60 00

www.scb.se

LEA

I en ekonomi som bygger på ränta och spekulation så utarmas landsbygden.
I en ekonomi med ränta så blir de rika rikare på de fattigas bekostnad.
Därför finns JAK Medlemsbank, för det är dags för en ekonomi som stödjer den lokala ekonomin utan att öka klyftorna mellan fattiga i rika, såväl i Sverige som globalt.

Välkommen som medlem i folkrörelsen för rättvis ekonomi!

Alla kan vara medlemmar hos JAK oavsett om du är förening, företag eller privatperson.

Läs mer på www.jak.se

RÄTTVIS EKONOMI

Lokal finansiering kan förverkliga drömmar

När goda och önskade investeringar i våra bygder inte blir av för att de stupar på finansieringsfrågan, då är det dags att börja arbeta med lokal ekonomi. I denna skrift möter vi bygder som löst finansieringen på olika sätt utifrån sina behov och förutsättningar.

Det finns pengar i bygden

När människor riktar blicken mot bygdens egna finansiella resurser och skapar lokala kretslopp och modeller för sparande och krediter får de själva inflytande över var pengarna investeras. Man kan bli förvånad över vad som går att åstadkomma och hur mycket pengar det faktiskt finns i bygderna.

Bygderna i skriften har exempelvis startat aktiebolag, bygdefonder och kooperativa hyresrätter med privat finansiering i form av insatser, aktiekapital, gåvor och crowdfunding. För större investeringar har de vänt sig till lokala sparbanker, Ekobanken, JAK-banken eller en kreditgarantiförening.

Det är relativt enkelt och vanligt att samlas kring finansiering av ett enskilt projekt som vindkraftverket eller bymacken, bredbandet, friskolan och butiken. Den stora utmaningen är att skapa lokala finansiella strukturer så att bygden har en beredskap och egna finansiella muskler. Många investeringar i företag och verksamheter i våra bygder som vi drömmer om kan då bli av.

Det är dock ingen lätt och snabb omställning. Därför behöver samhället stötta och utveckla den lokala kapitalförsörjningen genom att till exempel lämna bidrag till förstudier och projekt.

Ta hjälp av nätverk, handbok och lokalekonomisk analys

Anlita Praktikernätverket¹ för råd och föreläsningar. Det består av bygder som arbetar med lokal kapitalförsörjning och flertalet av våra goda exempel är med i nätverket.

I nätverket finns också Trångsviksbolaget AB, ett utvecklingsbolag för bygden som startade år 2000. I dagens Trångsviken med omkring 700 invånare växer befolkningen, företaget och arbetstillfällena blir fler och det byggs både lokaler och bostäder. Där finns även Docksta Bordtennisklubb som sedan starten 1963 hunnit med att engagera sig i det mesta från skofabrik till bostäder, skolor, äldreboende, industrihus, kultursatsningar och turistanläggningar.

Ta även hjälp av Handbok för lokal finansiering² som beskriver olika finansieringslösningar och en metod i fyra steg för att hitta rätt modell för sitt kapitalbehov. Vidare är en lokalekonomisk analys (LEA)³ ett bra sätt att mobilisera bygdens invånare och få många spännande uppslag till utvecklingsbara idéer.

Vi hoppas att våra goda exempel, praktikernätverket, handboken och LEA blir till god hjälp i arbetet att skapa lokal finansiering.

1 Mer om praktikernätverket på www.landsbygdsnatverket.se och www.helasverige.se

2 Finns att ladda ner på www.helasverige.se

3 Se vidare på www.scb.se och www.friametoder.se

LOKALEKONOMIDAGARNA

www.lokalekonomidagarna.se

Hela Sverige ska leva!

Hela Sverige ska leva
Stortorget 7, 1 tr, 111 29 Stockholm
www.helasverige.se

Redaktör: Karin Wenström

Skribent: Ulla Herlitz

Layout: Linjalen Tre.Noll

Omslagsfoto: Mette Gilså, Nils Phillips,
Ulla-Karin Karlsson, Catharina Nordgren, Jan-Olof Dahlin.

Tryck: Original 2012

KLIMATKOMPENSERAT
PAPPER
www.mapsverige.se

INNEHÅLL

<i>Råne Älvdal</i> – lokalekonomisk analys ger lantbruksföretag _____	4
<i>Offerdal</i> – vindkraftverk genererar bygdepeng _____	5
<i>Bräknebygden</i> – lokala föreningar bildar aktiebolag _____	6
<i>Flyinge</i> – får stort stöd från lokal sparbank _____	7
<i>Virestad och Bråthult</i> – friskola öppnar stängda landsbygdsskolor _____	8
<i>Nygarn</i> – aktiebolag som äger, förvaltar och förmedlar egendom _____	9
<i>Väddö</i> – kooperativt boende finner finansiering hos Ekobanken _____	10
<i>Tingsryd</i> – delfinansierar utställning med Crowdculture _____	11
<i>Röstånga</i> – försäljning av aktier ger kapital till investeringar _____	12
<i>Sörbyn</i> – bygdeägt aktiebolag lånar hos JAK _____	13
<i>Västra Götaland</i> – kreditgarantiförening skapar lånemöjligheter _____	14

Råne Älvdal – lokalekonomisk analys ger lantbruksföretag

I Gunnarsbyn och Niemisel är närmare 50 privatpersoner ägare till något så ovanligt som ett gemensamt lantbruksföretag, bygdebolaget Agrocenter i Råne Älvdal AB.

– Detta är ett sätt att öppna upp de marker som inte längre brukas, och förhindra att älvdalen bäddas in i ett täcke av sly, berättar bolagets ordförande Anna-Lena Lindberg Andersson.

Tanken är att restaurerade betesmarker ska öka bygdens attraktionskraft både för boende och för turismnäringsen. När slyet försvinner öppnas landskapet upp i byarna, och vattendragen blir synliga igen.

Agrocenter bildades år 2011. För att snabbt kunna visa på resultat lånar bygdebolaget de första åren in kvigbesättningar som betar av markerna. Så småningom hoppas de kunna hålla egna betesdjur och att lokalproducerat kött då ska ge ett fint tillskott till den lokala ekonomin.

I Råne älvdal finns två driftiga ekonomiska föreningar, Råek i Gunnarsbyn och Efik i Niemisel, där en stor del av respektive bygds invånare, föreningar och företag är medlemmar.

Agrocentret är inte det första gemensamma bolaget som skapas i bygden. Sedan 2009 är de båda föreningarna huvudägare i ett lokalt utvecklingsaktiebolag, Råne älvdal utveckling AB, vars mål är nyetablering av företag i bygden. Utvecklingsbolaget ska också initiera och driva projektverksamhet för företagsutveckling. Det ägs till 40 procent vardera av de två ekonomiska föreningarna samt till resterande 20 procent av fyra företagare.

– Genom utvecklingsaktiebolaget kan bygdens människor själva styra och påverka områdets framtid, menar Yngve Johansson som sitter i bolagets styrelse.

Idén om ett gemensamt Agrocenter har sin bakgrund i förstudien ”Røj upp” som utvecklingsaktiebolaget genomförde år 2011. Och Råek tog initiativ till en lokal ekonomisk analys, Lea, för att undersöka bygdens ekonomi. Genom Lea-arbetet vidareutvecklades idén om ett agrocentrum.

En Lea görs med statistik från Statistiska Centralbyrån och med hjälp av den, samt deltagarnas lokalkännedom, bearbetades nuläget. Det visade sig att bara cirka 12 procent, 11 miljoner kronor, av invånarnas inkomster stannar i bygden idag. Det var inte invånarna nöjda med och bestämde sig för visionen att 30 miljoner kronor ska stanna kvar i bygden och cirkulera år 2020.

Det i sin tur kräver nya arbetstillfällen och ökat utbud av lokala produkter och tjänster.

Lea-arbetet resulterade i tre konkreta förslag och två av dem har redan gett resultat. Turistprojektet ”Destination Råne Älvdal” utvecklas vidare inom ramen för utvecklingsaktiebolaget som ett EU-finansierat Leader-projekt och i december 2011 bildades Agrocenter i Råne älvdal AB.

Trygghetsboendet återstår. Diskussioner har förts med kommunen, hittills utan resultat.

KONTAKT

AGROCENTER I RÅNE ÄLVDAL AB, www.agrocenter.se
RÅNE ÄLVDAL UTVECKLING AB,
www.ranealvdalutveckling.se

Foto: Mette Gliså

FAKTA Lokal ekonomisk analys, Lea, är ett verktyg för att undersöka en bygds lokala ekonomi. Den ger exempelvis svar på frågor om utgifter och inkomster som bygden har, och var det finns utrymme för att stärka den lokala självförsörjningen.

Companion har en metodbok för Lea som finns på www.companion.se, men lättast hittas boken på www.friametoder.se (sök Lea). Underlagsstatistik till en Lea levereras av Statistiska Centralbyrån, www.scb.se. Råeks Lea-arbete har dokumenterats i en folder ”Vår lokala ekonomi” som kan laddas ner från www.raek.nu (sök Lea i dokumentarkivet).

Offerdal – vindkraftverk genererar bygdepeng

Föreningen Offerdalsvind byggde sitt första vindkraftverk Offelia (Råshön 2) i Offerdal i Krokoms kommun för medlemmarnas egna pengar. Offerdalsvind ger vinst, och en del av den går till en bygdefond som sedan starten delat ut 345 000 kronor till lokala arrangemang och bygdeutvecklingsprojekt.

Redan 1998 togs ett lokalt initiativ, men det tog år av förberedelser innan det var dags att gå ut med inbjudan till allmänheten. Budskapet var ”Kom med i Offerdalsvind och bidra till utvecklingen av en lokalägd miljöanpassad energiproduktion”. Det var ett övertygande budskap tillsammans med siffror som visade att med dåvarande situation skulle vindkraftverket vara återbetalt efter 8–9 år.

Föreningen behövde låna 17,7 miljoner kronor, men ingen bank vågade ställa upp. Därför löstes finansieringen privat genom att medlemmarna tecknade 4 300 andelar om 4 100 kronor. Projekt Offelia kunde starta på allvar i mars 2004. Året därpå var vindkraftverket klart för produktion och invigning. Idag är Offelia ett av åtta verk i Offerdals vindkraftspark och har en mycket bra produktion. Än är inte insatserna fullt återbetalda, men återbäringen motsvarade år 2011 en skattefri ränta på 9,3 procent. En god investering både för ekonomin och miljön.

Ägarna till de åtta vindkraftverken på Råshön avsätter årligen en del av vinsten till en bygdefond som förvaltas av styrelse för Offerdalsvind.

– Summan beror på årets produktion och intäkter och kan därmed variera något mellan olika år, berättar styrelseledamoten Toivo Comén som tar emot ansökningar till fonden. En kortfattad beskrivning av vad man vill göra och kostnadskalkyl, svårare än så är det inte att söka från Råshönanläggningens Bygdepeng.

Bygdefonden har beslutat att stödja det lokala årliga arrangemanget Offerdalssommar. Byalagen turas om att ha ansvaret och kan söka stöd upp till 50 procent av årets tillgängliga bygdepeng. Resten skall användas till näringslivs- och företagsutveckling eller andra arrangemang i Offerdalsbygden. Pengar har till exempel skänkts till den lokala radiostationen, skolprojekt, teaterverksamhet, skoterleder, förstudier, hjärtstartare och annat som bedöms vara till nytta för bygden. På detta sätt får bygden vara med och dela på överskottet från den lokala förnyelsebara energiproduktionen.

KONTAKT

OFFERDALSVIND EKONOMISK FÖRENING,
www.offerdalsvind.se

OFFERDALSBYGDEN I SAMVERKAN, www.offerdal.se

Foto: Jan-Olof Dahlin

FAKTA En ekonomisk förening ska främja sina medlemmars ekonomiska intressen genom ekonomisk verksamhet. Medlemmarna betalar en insats och i en registrerad ekonomisk förening är de inte personligt betalningsansvariga för föreningens skulder utöver insatsen. Mer information finns på www.skatteverket.se. I Sverige finns 25 regionala rådgivningsorganisationer för kooperativ/ekonomiska föreningar. Kontaktuppgifter hittas på www.coompanion.se.

Med fond avses hopsamlade medel, ofta donationer och gåvor, som avser att stödja ett visst ändamål. Råshönanläggningens Bygdepeng kallar sig för en bygdefond och är en frivillig överenskommelse mellan ägarna som bestämmer villkoren och storleken på den årliga avsättningen.

Bräknebygden – lokala föreningar bildar aktiebolag

Det finns en lång tradition av lokalt engagemang i Bräknebygden. Hoby Företagarföreningen har funnits sedan 1998 och Bygd i Samverkan kom till år 2000 när Ronneby kommun beslutade om nedläggning av högstadieskolan i Bräkne-Hoby. Ett tiotal ideella föreningar gick samman, men lyckades ändå inte rädda skolan. Därefter har Bygd i Samverkan verkat som ett nav för flera utvecklingsprojekt i bygden.

– Det är bra att vara många ideella föreningar tillsammans, det blir en maktfaktor som kan påverka kommunen. Men det finns en nackdel med den ideella föreningsformen. Det kan vara svårt att driva ekonomisk verksamhet och därför bildade vi utvecklingsaktiebolaget, säger Bo Nilsson, vd i Bräknebygden AB (svb).

Bygd i Samverkan och Hoby Företagarförening startade Bräknebygden AB (svb) 2011 för att främja företagsutveckling på bred front, och vara en motor till bygdens utveckling. Aktiekapitalet är 50 000 kronor och de två föreningarna äger 50 procent vardera av aktierna. Utvecklingsbolaget har ett ideellt syfte och eventuell överskott skall återinvesteras i bolaget och inte plockas ut som vinst till aktieägarna. Den politiska ledningen för Ronneby kommun har varit mycket positiva till bildandet av bolaget.

Bolaget arbetar med att utveckla nätverk mellan bygdens företagare, de ordnar möten, utbildningar, studiebesök och andra gemensamma aktiviteter samt driver projektverksamhet. Viktiga strategiska frågor handlar om företagsservice och mark för bebyggelse för både näringsliv och boende. Aktuellt just nu är bland annat frukostmöten som varit välbesökta, och undersökningar om fibernät till landsbygden. Bolagets

första utbildning var ”körkort” för motorsåg. Det var en uppdragsutbildning från ett företag på orten, men visade det sig, efterfrågad av fler företag. Sammanlagt utbildades 17 personer.

Erfarenheterna samlas i projektet Bräkne modellen. Målet är att skapa en utvecklingsmodell för småorter på landsbygden. Den kommer att omfatta bland annat metoder för framtagande av mark, utbyggnad av VA och fiber samt övertagande, drift och samordning av kommunala serviceverksamheter som städning, parkskötsel med mera. Projektet vill också visa på hur samarbete med kommunen kan påverka och skapa tillväxt i bygden. I förlängningen hoppas de aktiva att modellen ska kunna inspirera andra bygder som vill starta ett liknande utvecklingsaktiebolag som Bräknebygden AB (svb).

KONTAKT

BRÄKNEBYGDEN AB (SVB), www.braknebygdenab.se

BYGD I SAMVERKAN, www.brakne-hoby.se

HOBY FÖRETAGARFÖRENING, www.ronneby.se

Foto: Gunilla Ohlsson

FAKTA Ett (svb)-bolag är ett särskilt slag av privat aktiebolag. Företagsformen är tänkt för verksamheter som tidigare drivits i offentlig regi. Ett sådant aktiebolag har enligt aktiebolagslagen en särskild vinstutdelningsbegränsning (svb) för att säkerställa att företagets vinst huvudsakligen stannar kvar i företaget. Flera lokala utvecklingsaktiebolag har valt denna form då de vill fastställa bolagets ideella samhälleliga uppgift. Mer information om bolagsformen finns på www.bolagsverket.se.

Flyinge – får stort stöd från lokal sparbank

Färs och Frosta Sparbank är en lokal skånsk bank som fram till 2006 hade kontor i Flyinge. Under några år höll banken och den lokala utvecklingsgruppen till i samma hus och banken stöttade gruppen genom att bidra till hyran. Numera finns sparbankens kontor i en grannort, men samarbetet består.

– Vår ideella förening har haft stor nytta av Färs och Frosta Sparbank. Under en tioårsperiod från 2002 har sparbanken via sin stiftelse stöttat oss med sammanlagt runt 500 000 kronor, säger Gunnar Petersson, ordförande i den lokala utvecklingsgruppen Flyinge Utveckling, som även berättar att en företrädare för banken sitter i utvecklingsgruppens styrelse. Det är också värdefullt.

Ambitionsnivån hos Flyinge Utveckling har växt under åren. De har sett ett allt större behov av att kunna göra egna och angelägna investeringar i bygden. Och då räcker inte den ideella föreningen till. Det krävs en annan föreningsform för att hantera finanser.

När föreningen tillsammans med ett 60-tal bybor startade bygdebolaget Flyinge Bygdegemenskapsaktiebolag (svb) år 2006 hade de gjort sig kända som en pålitlig partner, samlat ihop ett aktiekapital på omkring 200 000 kronor och organiserat sig på ett sätt som var välbekant för banken. Därför var det 2008 lätt att få lån till föreningens första fastighetsköp, en nedgången bostadsfastighet. Dessutom fick man ett välkommet renoveringsbidrag på 200 000 kronor från sparbankens stiftelse. Fastigheten är idag helt renoverad och fullt uthyrd till bybornas stora glädje. Den ideella föreningen Flyinge Utveckling har behållit aktiemajoriteten i bygdebolaget för att säkra sitt inflytande.

På 1970-talet upphörde Flyinge kommun, det vill säga den slogs samman med näraliggande stad. Så småningom uppstod Flyinge Utveckling eftersom det fanns ett behov av någon organisation på plats som engagerade sig för bygdens utveckling. Några år efter att föreningen köpte sin första fastighet var det dags för nästa, nämligen det gamla kommunhuset. Så numera har föreningen och bygdebolaget kontor, och håller sina möten i samma rum där kommunen tidigare huserat.

Flyinge Utveckling har också startat Flyingefonden som kan ge bidrag till verksamheter som är viktiga för bygden.

– Vi har samlat in pengar från nedlagda och inaktiva föreningar och fått ihop cirka 200 000 kronor. Vid första utdelningen gav vi pengar till scouternas facklor vid valborgselden, en hjärtstartare för hästar och ett presentkort till en person som hållit i julmarknaden, säger Gunnar Petersson.

KONTAKT

FLYINGE UTVECKLING, www.flyinge.nu/bgab

FLYINGE BYGDEGEMENSKAPSAKTIEBOLAG (SVB),
www.flyinge.nu/bygdebolaget/

Foto: Leif Larsson

FAKTA Det finns drygt 60 sparbanker i Sverige. En sparbank arbetar lokalt och låter ofta stora delar av vinsten gå tillbaka till orten och till dem som bor där. Sparbanksstiftelsen Färs & Frosta äger 70 procent av Färs & Frosta Sparbank AB och använder stora delar av utdelningen på sitt ägande till att stödja och uppmuntra de människor som bor och verkar i bankens verksamhetsområde. Under 2010 beviljades drygt 12 miljoner kronor i stipendier och bidrag till olika lokala projekt inom områdena kultur, idrott, samhällsutveckling samt forskning och utbildning. Mer information finns på www.sparbankerna.se, www.fofspar.se och www.sparbanksstiftelsenf.se.

Virestad och Bråthult

– friskola öppnar stängda landsbygdsskolor

När kommunen stängde landsbygdsskolan i Virestad startade invånarna en friskola. Några år senare lade kommunen ner skolan i Bråthult, en mil från Virestad. Nu har Virestad friskola ekonomisk förening öppnat skola även där.

– Vi hade på känn att kommunen ville stänga vår skola så redan innan beslutet var taget hade vi lämnat in en ansökan om att få starta en friskola, berättar Daniel Uppsäll som är ordförande i Virestads friskola.

– Kommunen lade ner och under ett år fick barnen åka till Enerйда innan vi kunde öppna den nya friskolan.

Målsättningen med Virestads friskola är att verka i liten skala med hög kvalitet och i trygg landsbygdsmiljö. De driver skola, fritids och förskola ”för nyfikna barn” med profil mot skog och natur. Företagsformen är ekonomisk förening med 150 ägare.

Friskolan startade hösten 2009 med årskurs 1–5 och fritids, 32 barn och fem anställda. Idag har de utökat med årskurs 6 och förskola i både Bråthult och Virestad. Sammanlagt går nu cirka 50 barn i förskolan och 75 barn i skola och fritids. I den lilla skolan känner alla elever varandra. Redan barnen i förskolan vet vad barnen i sexan heter. Nästan alla barn i området går i friskolan, som har ett gott rykte och som växt rejält. Förklaringen är att det har flyttat in nya barnfamiljer i området, fler barn har fötts och så kommer också barn från andra byar.

Skolan har valt att hålla en låg insats, på 100 kronor och medlemsavgift 100 kronor per år. Inför skolöppnandet var engagemanget stort och många hjälpte till för att få allt på plats. Föreningen har ingen arbetsplikt, men då och då förekommer frivilliga arbets- och städdagar. Styrelsen däremot, lägger ner mycket ideell arbetstid.

Friskolan lockar också personal. De fyra tjänsterna vid starten hade 100 sökande. Med verksamhet på två orter finns möjligheter att samarbeta. Att skolorna är små ger möjligheter till flexibla pedagogiska lösningar. Lärarna lägger mycket mer tid på själva undervisningen än vad som är normalt i större skolor.

Jämfört med andra skolor har den lilla friskolan möjlighet att jobba kreativt. De har satsat på fyra minibussar som sköter skolskjutsen. Minibussarna kommer även till glädje vid utflykter och studiebesök samt regelbundna besök på bibliotek och simhall i Älmhult.

Elevernas skolpeng är basen i hela ekonomin. Skollokalen i Virestad hyrs av kommunen och i Bråthult av Bygdegårdsföreningen. Skolorna är inte i första hand vinstdrivande, men det är ändå viktigt att som friskola bygga upp en ekonomisk buffert.

– Vi måste ha stenkoll på vår ekonomi, säger Daniel Uppsäll. Det får inte gå med minus om det inte finns en buffert för att möta ett underskott. Därför är det också viktigt att vi får rätt elevpeng. Det finns tyvärr tolkningsutrymme i regler om både elevpeng och ersättning för skolskjuts. Därför kan det till exempel bli så att Älmhults kommun inte frivilligt ersätter alls för skolskjuts medan grannkommunen gör det. Det finns flera överklagande mot kommunen.

Friskolan växer och samhället Virestad är inne i en mycket positiv trend. En skola på orten bidrar till att barnfamiljer flyttar in och skapar ett levande samhälle.

FAKTA I Älmhults kommun med drygt 15 000 invånare bor knappt en tredjedel på landsbygden. Precis som i många andra kommuner har de sett över sina skolplaner och det resulterade i nedläggning av skolan i Virestad 2008 och i Bråthult 2011. Föräldrarna valde att starta en friskola med invånarna i bygden som ägare, i form av en ekonomisk förening.

På www.skolverket.se finns information om fristående skolor. Många friskolor är anslutna till Friskolornas riksförbund, www.friskola.se.

Vi berättar mer om ekonomiska föreningar på sidan 5.

För dig som tycker att ekologi, rättvis handel och socialt ansvar är viktigt.

Ekobanken är den enda bank i Sverige som enbart lånar ut pengar till ekologiskt, socialt eller kulturellt hållbara verksamheter och dessutom redovisar denna utlåning öppet.

Ett konto i Ekobanken ger dig därför dubbel avkastning. Du får ränta på dina pengar samtidigt som du vet att pengarna medverkar till ett mer hållbart samhälle. Alla konton i Ekobanken har statlig insättningsgaranti.

Om du vill bli kund eller få mer information, besök gärna www.ekobanken.se eller kontakta oss på 08 551 714 70.

KONTAKT

VIRESTADS FRISKOLA, www.virestadsfriskola.se

Nygarn – aktiebolag som äger, förvaltar och förmedlar egendom

Skolhuset i Östergarn ligger mitt emot kyrkan och i över hundra år har bygdens barn gått i skola där innan den lades ner. Nu har skolhuset tack vare det lokala utvecklingsaktiebolaget blivit till ett levande centrum för företagare och föreningar i bygden. I huset hyr dessutom tretton verksamheter lokaler och bland hyresgästerna finns förutom bolaget självt, både advokat, tandläkare, pizzabageri och lunchcafé.

Utvecklingsbolaget Nygarn Utveckling AB startade 2005. Enligt bolagsordningen är ändamålet att "Bolaget skall medverka till utvecklingen av näringslivet och lokalsamhället på Östergarnslandet, Gotlands kommun. Detta ska ske genom att äga och förvalta fast och lös egendom för egen eller annans verksamhet samt genom förmedling av kompetens och idéer."

Bakgrunden till bildandet var mobilisering när skolan skulle läggas ner. Kunde man finna ersättningsverksamhet för den gamla skolbyggnaden? 2 700 aktier à 100 kronor tecknades snabbt vilket gav ett aktiekapital på 270 000 kronor och ett 50-tal ägare.

– Valet av aktiebolagsformen gjordes för att få lite mer ekonomiska muskler än en vanlig förening. Och vinsten kommer aldrig att delas ut till aktieägarna utan ska gå till utveckling i bygden, berättar Gunnar Bendelin som är vd i Nygarn Utveckling AB.

Förebilden för Nygarn AB är ett annat gotländskt utvecklingsbolag Heligholm Utveckling AB.

FAKTA De gotländska utvecklingsaktiebolagen Heligholm Utveckling AB, Nygarn Utveckling AB och Virudden Utveckling AB startade Gubis, Gotlands utvecklingsbolag i samverkan. Samtliga tre bolag deltar i Region Gotlands treåriga försöksverksamhet med lokala medborgarkontor. På Gotland finns också fler utvecklingsbolag som Slite Utveckling AB, Färö Utveckling AB och Hemse Utveckling AB.

– Det startade redan 2002 och har ett aktiekapital på 3,5 miljoner kronor och 332 aktieägare, fortsätter Gunnar.

Den vackra gamla skolan ägs sedan 2008 av bolaget och är förutom företagshotell den fasta basen för de lokala utvecklingsprojekt som pågår i bygden. Ett lån hos Swedbank och offentliga medel via Leader har hjälpt till att finansiera verksamheter och projekt.

Nästa stora projekt är äldreboendet Östersol som Arbetsmiljöverket har dömt ut och som bolaget vill överta och fylla med verksamheter. Först skulle byggnaden rivas, men bolaget lyckades övertyga kommunen att bygga nytt på mark alldeles intill. Region Gotland beslöt sedan skänka äldreboendet till Nygarn Utveckling AB. Turerna kring överlåtelsen har varit många och ännu är inte frågan helt avgjord.

På Gotland finns flera lokala utvecklingsbolag och tre av dem har tagit ett steg till och bildat "Gubis", Gotländska utvecklingsbolag i samverkan.

– Det är regionens ansvar att driva utvecklingsarbete, men här i Nygarn är det vi som gör det, konstaterar Gunnar.

Regionen ser dock vad lokala utvecklingsbolag kan åstadkomma och har gett ett treårigt projektstöd om 250 000 kronor per år, vardera, till de tre bolagen i Gubis för att verka som lokala medborgarkontor.

Ekobanken
ekologiskt - socialt - kulturellt

KONTAKT

NYGARN UTVECKLING AB, www.nygarn.se och
www.ostergarnslandet.com

Foto: Kerstin Rosenkvist

Väddö – kooperativt boende finner finansiering hos Ekobanken

När Norrtälje kommun ville lägga ner äldreboendet Solhem organiserade sig Väddöborna och skapade en kooperativ hyresrättsförening, Förenade Solhem.

Namninsamlingar, protesttåg, uppvaktningar och stormöten hjälpte inte; det blev nedläggning ändå. Först krävde invånarna att kommunen skulle rusta upp Solhem, men kommunen var motsträvig, och så småningom började andra lösningar diskuteras. Väddöbon Bridget Wedberg som också är verksamhetsledare hos Coompanion Roslagen kom med nya tankar och idéer. Hon berättade om möjligheterna med ekonomisk förening och kooperativ hyresrätt. Studiecirklar och studiebesök genomfördes, Coompanions expert på äldreboende var där och berättade och arbetsgruppen lärde sig mycket om äldrefrågor och socialtjänstlagen.

– Utan Bridget och Coompanion hade det inte blivit något, konstaterar Ingrid Pettersson, en av initiativtagarna.

I augusti 2005 bildades Förenade Solhem kooperativa hyresrättsförening och sedan inleddes en lång process av förhandlingar, planering och ombyggnationer. Mycket ideellt arbete lades på allt från arkitekturritningar till bullbak och spikande.

Det var inte lätt med finansieringen. Norrtälje kommun begärde 6,27 miljoner kronor för Solhem och dessutom behövdes pengar till ombyggnad som kostade cirka 10 miljoner kronor. Trots att alla lägenheter var förhandsbokade och drygt 1,5 miljoner kronor fanns i insatser fick den kooperativa hyresrättsföreningen nej hos alla lokala banker. Då tog föreningen kontakt med

Ekobanken. Formen med ekonomisk förening och kooperativ hyresrätt som andra banker ställt sig undrande till var inga bekymmer för Ekobanken som har erfarenhet av lokala initiativ där många människor är inblandade, liksom företagande inom social ekonomi.

Första hyresgästen flyttade in 2006 och nu är alla 31 lägenheter på Solhem renoverade och uthyrda. Föreningens kostnader och intäkter ligger på cirka 2,6 miljoner kronor under ett år. Tillgångarna är värderade till 19,7 miljoner kronor och de lånade 18 miljoner kronor. På Solhem ordnas regelbundet bingo, gympa, allsång, kalas och andra aktiviteter. Föreningen består av tre byggnader och eftersom en hyresrättsförening är öppen för alla åldrar bor idag också några yngre personer i en av dem. Företaget Lipperts catering, som hyrt in sig i huvudbyggnadens stora och välutrustade kök, serverar prisvärd och god husmanskost varje vardag i den gemensamma matsalen. Hyresgästerna turas om att hjälpa till vid måltiderna.

Kampen inspirerade också till musikberättelsen ”Sagan om Solhem”, om ideella krafters betydelse för ett projekts framgång.

KONTAKT

FÖRENADE SOLHEM, www.forenadesolhem.se

COOMPANION ROSLAGEN, www.coompanion.se/roslagen

KOOPERATIV HYRESRÄTT, www.boverket.se

Foto: Jane Wahlgren,
Catharina Nordgren

FAKTA Ekobanken Medlemsbank ägs av cirka 1500 medlemmar och finansierar projekt och företag med ekologisk, social eller kulturell inriktning. Alla lån och krediter till verksamheter redovisas öppet så att spararna kan följa hur deras insatta pengar gör nytta i samhället. En vanlig säkerhet för lån är fastigheten, men Ekobanken har också andra modeller. Till exempel finns borgensringar där alla som vill stödja verksamheten kan gå i borgen med begränsade belopp, max två månadslöner. Stödgrupper kan pantsätta ett gemensamt sparande, och säkerheter kan sökas hos fonder eller kreditgarantiföreningar. Mer information om Ekobankens finns på www.ekobanken.se.

Tingsryd – delfinansierar utställning med Crowdculture

För att finansiera en del av sitt konstprojekt "Vandringsprojektet" tog Tingsrydgruppen hjälp via webbplatsen crowdculture.se. Metoden crowdfunding som används, är ett sätt att ta allmänheten till hjälp som finansierer. Här i kombination med offentliga kulturpengar.

– Vi bor på landsbygden och vi vill visa att det går att både arbeta och bo här, berättar Björn Jäderås, en av konstnärerna i Tingsrydgruppen som startade redan 1982 och omfattar 13 konstnärer och konsthantverkare i Tingsryds kommun.

Kulturprojekt är inte det lättaste att finansiera även om det ofta handlar om relativt små belopp. När Tingsrydgruppen saknade 10 000 kronor för att kunna genomföra sitt "Vandringsprojekt" vände de sig till Regionförbundet Södra Småland som har en samordnande roll för länets kulturpolitik. Där fick de höra talas om crowdfunding och webbplatsen crowdculture.se.

– Under en tvåårsperiod testar regionförbundet en ny finansieringsmodell, en kombination av crowdfunding och offentligt kulturstöd i samarbete med it-plattformen [crowdculture](http://crowdculture.se), berättar Jessica Linde på regionförbundet.

Crowdfunding är numer en allmänt vedertagen internetbaserad metod för finansiering. De som söker finansiering presenterar sitt projekt på en hemsida, och anger hur mycket pengar som önskas till projektet. Sedan är det allmänheten som via nätet stödjer med små eller stora bidrag och det uppstår en "crowd" av stödjare. Crowdculture använder metoden och finessen med just dem och deras hemsida är att de projekt som presenteras där och som allmänheten stödjer också får del av offentligt kulturstöd. Medfinansiering sker i

dagsläget från kulturfonder i Blekinge, Dalarna, Stockholm, Södra Småland och Sörmland – under förutsättning att fondernas villkor uppfylls.

Under den fyra månader långa insamlingstiden fick "Vandringsprojektet" 46 unika stödjare. Crowdculture tar ingen andel av bidragen – alla pengar går oavkortat till projekten. Tingsrydgruppen lyckades uppnå målet till 100 procent och kunde genomföra sitt projekt som planerat. Utställningen startade i Berlin och avslutades i Tingsryd. Och på vägen var det utställningar på både Smålands museum i Växjö och galleriet i Vemboö i Urshult. Indirekt blir finansieringsformen också en del av marknadsföringen då både stödjarna och andra har läst om projektet på crowdculture.se.

– Genom vårt "Vandringsprojekt" med utställningar, kurser och föreläsningar kan vi öka intresset för konst och konsthantverk och dessutom vara ambassadörer för vår hembygd i Tingsryds kommun, och för hela Småland. De möten som uppstår är viktiga inspirationskällor för oss som landsbygdsboende kulturarbetare, förklarar Agneta B Lind, en av Tingsrydgruppens konstnärer och ansvarig för projektet.

KONTAKT

TINGSRYDGRUPPEN, www.tingsrydgruppen.se
REGIONFÖRBUNDET SÖDRA SMÅLAND,
www.rfss.se och www.kulturplankronoberg.se

Foto: Birgitta Bomholm

FAKTA Max Valentin är initiativtagare till webbplatsen crowdculture.se som är specialiserad på kultur och så kallad hybridekonomi. Det innebär att pengar som privatpersoner satsar i de olika kulturprojekten kan matchas med offentliga pengar om vissa krav uppfylls. Enligt Max Valentin är det inget nytt att folk bidrar med pengar till projekt eller en idé. Det nya är den enkelhet, transparens och räckvidd som webbtekniken ger. Mer information finns på hemsidan www.crowdculture.se. Andra svenska exempel på projektf finansiering med crowdfunding finns på www.fundedbyme.se, www.polstjarna.se och www.younghive.se.

Röstånga – försäljning av aktier ger kapital till investeringar

I Röstånga bjuder föreningen ut till försäljning, 49 procent av aktierna i utvecklingsbolaget för att få in investeringspengar utan att tulla på aktiekapitalet. Ett första resultat är Skånes minsta konsthall. Med blygsamma 2 000 kronor och renovering av ideella krafter blev det nedgångna före detta fryshuset våren 2012 invigt som Skånes minsta konsthall.

– Utvecklingsbolaget är ett viktigt steg ur många perspektiv. Om vi inte själva vill satsa eller investera i bygden, hur kan vi då begära att andra ska göra det? Vi tror stenhårt på bygden, och detta är ett sätt att visa det på. Och det är riktigt spännande, säger Nils Phillips, styrelseordförande i RUAB, Röstånga Utvecklings AB (svb).

Utvecklingsbolaget RUAB grundades 2011 av den ideella föreningen Röstånga Tillsammans, som är en utvecklingsförening för föreningar, företag och organisationer i bygden. Röstånga Tillsammans startade sin verksamhet 2009 för att initiera, driva och koordinera utvecklingsinsatser och projekt. Sedan dess har det hänt mycket i bygden, tack vare föreningen och projektverksamhet finansierad av Landsbygdsutvecklingsprogrammet Leader. Utvecklingsprocessen i bygden tog ett stort steg vidare då aktiebolaget bildades. Det blev ett (svb)-aktiebolag eftersom önskemålet var att vinsten skulle återinvesteras i bolaget och bygden.

– Vi saknade en samlande kommersiell plattform för utveckling i bygden. Utvecklingsbolaget ger bättre möjlighet att binda kapital, resurser och arbetstillfällen i bygden och att komma ifrån en projektifiering av utvecklingsprocessen, säger Johan Bergstrand som är vd i bolaget.

Röstånga Tillsammans ägde själva alla 50 000 aktierna på en krona stycket. Nu har de gått ut med erbjudande till privatpersoner, föreningar och företag om försäljning av 24 999 aktier à 500 kronor. På så sätt behåller föreningen makten i bolaget samt att försäljningen genererar ett överskott i föreningen som överförs till RUAB som ett ovillkorat aktieägartillskott. Fördelen är att detta kapital kan användas fritt för investeringar och då hålls det ursprungliga aktiekapitalet på 50 000 kronor intakt. De fyra första månaderna inbringade 61 000 kronor och på hemsidan kan intresserade följa aktieteckningen.

Med mer kapital i aktiebolaget ser ledningen möjligheter att tillsammans med banklån och bidrag kunna göra större investeringar i främst fastigheter som gynnar bygdens utveckling. Nästa projekt är redan i gång; att köpa och öppna Stationshuset som restaurang igen.

Skånes minsta konsthall är cirka 18 kvadratmeter stort. Först ut är en konstvecka med unga lokala konstnärer, syskonen Amanda och Beata Ripa tillsammans med Illya Kaliyew.

KONTAKT

RÖSTÅNGA UTVECKLINGS AB (SVB), www.ruab.org

RÖSTÅNGA TILLSAMMANS,
www.rostangatillsammans.se

Foto: Nils Phillips

FAKTA Röstånga Utvecklings AB är ett aktiebolag av (svb)-typ. Föreningen Röstånga tillsammans har valt en intressant modell för aktieäggande och aktieägartillskott så att den ideella föreningen kan behålla inflytande över aktiebolaget. Vid bildandet ägdes alla aktier av föreningen. Nu säljer de ut högst 49 procent av aktierna och tillför investeringskapital till bolaget genom ett ovillkorat aktieägartillskott.

Den ideella verksamheten i föreningen och den kommersiella affärsrättsliga verksamheten i aktiebolaget hålls isär, men konstruktionen medför att föreningen står som garant för att bolaget följer de ideella verksamhetsmålen.

Vi berättar mer om bolagsformen på sidan 6.

Sörbyn – bygdeägt aktiebolag lånar hos JAK

Allt började för snart 90 år sedan med Sörbyns Idrottsförening och de människor som ideellt byggt upp det som blivit byns hjärta: danspark med Storloge och Gammelloge, fotbollsplan och skidspår som gett möjlighet till träning för både SM-guldvinnare och OS-deltagare. Nu dansas det inte längre i någon större utsträckning och de forna skidlöparna har inte några efterföljare. Däremot har turismen ökat.

– Intressant är att flera av de som nu har största engagemanget i bolagsstyrelsen är tredje och fjärde generationen efter de personer som i början på seklet startade Sörbyns Idrottsförening, berättar Cicci Andersson en av aktieägarna och styrelseledamot i det bygdeägda aktiebolaget.

I början av 2000-talet blev turistverksamheten för omfattande för att kunna drivas vidare ideellt. Bygden ville satsa på en restaurang och logibygnad/hotell för att kunna driva en hållbar och lönsam besöksverksamhet. Man bildade aktiebolaget Sörbyn Turism & Konferens AB år 2005. Bolaget sökte projektmedel hos kommun och länsstyrelse för att kunna jobba med ”Projekt Sörbyn Turismutveckling” och lösa finansieringen för byggnationen av restaurangen och hotellet.

Bolaget skulle vara bygdeägt och aktierna kosta 1 000 kronor stycket. Vid första teckningen anmäldes 52 aktieägare och aktiekapitalet slutade på 149 000 kronor. I november 2010 gjordes en nyemission vilket medförde en ökning till 74 aktieägare och 523 000 kronor i aktiekapital. En av aktieägarna äger 51 procent av aktierna och har lånat in dryga miljonen till själva byggprojektet. Beräknade projektkostnader vid byggstart var 8 350 000 kronor.

Projektledningen i Sörbyn lyckades entusiasmera kommunen till ett samarbete med JAK medlemsbank. Kommunen såg det som ett bra och enkelt sätt att stödja landsbygdsutveckling och startade ett stödsparkonto i JAK till förmån för företag och projekt på landsbygden. En av de som fått del av stödsparkandet är Sörbyn Turism & Konferens AB som har 1 650 000 kronor i lån hos JAK. För bolaget betyder det ett fördelaktigt lån med en lånekostnad motsvarande cirka tre procent.

Övriga finansierare är Swedbank, Norrlandsfonden, Länsstyrelsens regionala investeringsstöd på 35 procent av investeringskostnaden samt eget kapital.

I juni 2010 invigdes den nya anläggningen som ligger vackert ner mot Råne älv. Invigningen förrättades av Norrbottens landshövding Per-Ola Eriksson. Genom satsningen har de samverkat med mässan ”Framtid på landet”, då de ordnade mat och vinprovning.

KONTAKT

SÖRBYN TURISM OCH KONFERENS AB, www.sorbyn.se
BODENS KOMMUN, www.boden.se

Foto: Palle Andersson

FAKTA JAK Medlemsbank är en kooperativ bank med räntefri in- och utlåning. Istället för ränta får medlemmarna så kallade sparpoäng på sparandet, och betalar en administrativ avgift för lånet. JAK har ett särskilt konto, Stödsparkonto, där en sparare kan överlåta sina sparpoäng och lånemöjligheter till ett visst stödsparkprojekt. Bodens kommun stödssparar drygt en miljon kronor i JAK och banken kan då låna ut upp till motsvarande belopp till det projekt som stödsparkkontot avser. Det är ett sådant lån utan ränta som Sörbyn Turism och Konferens AB kunnat utnyttja som en del i sin finansiering. Mer information om JAK Medlemsbank finns på hemsidan www.jak.se.

Västra Götaland – kreditgarantiförening skapar lånemöjligheter

Kaprifolkött ekonomisk förening säljer naturbeteskött från Bohuslän, det sociala företaget Påslakanet AB driver hotell och Vedugnsbageriet Sandhult bakar ekologiskt. Gemensamt är att de ligger i Västra Götalands län och har lånat pengar på bank för investeringar i sina företag med hjälp av garantier från Kreditgarantiföreningen.

Banklån är en vanlig form av finansiering, men många företag och verksamheter som drivs i form av exempelvis föreningar, kooperativ och stiftelser, alltså inom det som kallas sociala ekonomin, kan ha svårt att ordna finansiering för sina idéer.

– Vi upplever att banker inte tar den sociala ekonomin riktigt på allvar och kanske inte heller förstår sig på deras organisationsform. Dessutom kan vissa företag helt sakna fysiska säkerheter och andra sakna dokumenterad återbetalningsförmåga, berättar Claes Bergqvist, ordförande i Kreditgarantiföreningen för social ekonomi i Västra Götaland.

Kreditgarantiföreningen Västra Götaland startade 2006 och ägs av 46 medlemmar, däribland kooperativ, länsbygderåd och banker. Både Sparbanken Tanum och Ekobanken är med och Almi och Coompanion fyller viktiga uppgifter som samarbetspartners och rådgivare i nätverket. Kapitalbasen är 1,2 miljoner kronor som kommer från medlemsinsatser och förlagslån. Sedan

starten har föreningen ställt ut 21 garantier på mellan 25 000 och 300 000 kronor. Enligt regelverket lämnas garanti/borgen för högst 60 procent av ett banklån.

Föreningen ser fler finansieringsbehov. Målet är nu att samla sex miljoner kronor i kapitalbas och att förutom garantier/borgen för banklån också kunna bidra med riskkapital, aktiekapital, mikrolån och mjuka lån som har flexibla återbetalningsvillkor.

Nationellt samarbetar kreditgarantiföreningen med ”Mikrofonden för social ekonomi och lokal utveckling” som ägs av Coompanion, Ekobanken och Hela Sverige ska leva.

KONTAKT

KREDITGARANTIFÖRENING SOCIAL EKONOMI I
VÄSTRA GÖTALAND, www.kgfsocialekonomi.se
MIKROFONDEN, www.helasverige.se

Foto: Ulla-Karin Karlsson

FAKTA En kreditgarantiförening finns även i Stockholm, Kreditgarantiförening Social Ekonomi Stockholms län. Se vidare på www.kgf.se. KGF Social Ekonomi i Västra Götaland ingår i Praktikernätverket som vi berättar om i inledningen. De delar gärna med sig av sina erfarenheter om hur man startar en kreditgarantiförening.

Mikrofonden för social ekonomi och lokal utveckling har ambitionen att vara ett nav för kreditgarantiföreningar och liknande regionala och lokala kapitalförsörjningsorganisationer i hela landet. Fördelen med en nationell fond som Mikrofonden är bland annat att den har nödvändiga tillstånd hos Finansinspektionen och kan därmed hantera de samarbetande föreningarnas garantier och krediter.

INFORMATION,
RÅDGIVNING,
UTBILDNING!

*Coompanion stöttar längs vägen
för att ni tillsammans kan skapa
växtkraft och lokal framtidstro.*

www.coompanion.se

COMPANION
KOOPERATIV UTVECKLING

I Lokal finansiering – så gjorde vi, bjuder elva föreningar och bygder på sina erfarenheter av att samla lokalt kapital för att genomföra investeringar i bygden. Exempelen är valda för att visa olika typer av finansieringsmetoder.

Boken är ett bra komplement till Handbok i lokal finansiering som Hela Sverige ska leva gett ut och den broschyr om Praktikernätverket som vi gjort tillsammans med Landsbygdsnätverket. Praktikernätverket är ett nätverk av föreningar/bygder som har erfarenhet av att ordna lokalt kapital, och som gärna delar med sig av sina erfarenheter.

Om oss

Riksorganisationen Hela Sverige ska leva är en ideell förening som bildades 1989. Medlemmar är cirka 5 000 lokala utvecklingsgrupper samt cirka 40 medlemsorganisationer. I varje län finns länsbygdsråd som bildats av de lokala grupperna i länet. Länsbygdsråden stöttar grupperna och ger råd på lokal nivå.

Hela Sverige ska leva ger stöd och röst åt de lokala grupperna på nationell nivå, genom att sprida erfarenheter, stimulera samverkan och bilda opinion för landsbygdsfrågorna.

All utveckling är lokal, även den globala.

Vill du veta mer om oss?

Läs de senaste nyheterna om lokal utveckling på vår hemsida. Där hittar du även skrifter och broschyrer inom olika ämnen för gratis nedladdning, liksom aktuell information om vår organisation och vad vi gör.

Adress: Stortorget 7, 111 29 Stockholm
Telefon: 08-24 13 50 • Fax: 08-24 28 05
info@helasverige.se • www.helasverige.se

facebook.com/helasverige

twitter.com/helasverige

youtube.com/helasverige